

Gospodarenje otpadom u Zagrebu

NIŠTA NE IDE PREKO NOĆI

Matija Eppert
mag. ing. petrol.

Mali broj jedinica lokalne uprave i samouprave u Hrvatskoj već godinama razvrstava otpad, dok većina zemlje kasni. To je pogotovo slučaj sa Zagrebom koji čini 1/4 stanovništva i stvara 1/3 otpada u Hrvatskoj. Zagrebačka Gradska skupština je samo dva dana prije zakonskog roka donijela odluku o novom načinu prikupljanja otpada, iako infrastruktura i svijest građana još nisu spremne za takve promjene. To se pokazalo kobnim za Zagrepčane, koji će možda zbog neuspjelog donošenja Plana gospodarenja otpadom imati veće račune za smeće.

Ambicioznim Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. - 2022. godine (NN 3/2017) krenulo se u borbu protiv otpada i njime se planira da Hrvatska u šest godina sa začelja u Europskoj uniji dođe među zemlje koje svoje sustave gospodarenja otpadom razvijaju već desetljećima. Tako bi Hrvatska do 2020. godine trebala is-

puniti sve zahtjeve Europske komisije i odvajati 50% otpada. Odvojeno prikupljanje i naplata otpada po količini postali su obavezni u Hrvatskoj donošenjem Uredbe o gospodarenju komunalnim otpadom (NN 50/2017) u studenome prošle godine. Tada je lokalnim samoupravama dan rok od tri mjeseca da odluče kako će provoditi tu obavezu. Najkasni-

▼ I tako... 365
dana u godini

je do kraja ove godine trebali bi se nabaviti kontejneri, vozila i druga neophodna oprema. Svima je jasno da je velika prepreka infrastruktura, no i dosta se treba učiniti i na edukaciji građana.

U ZADNJI ČAS!

Odluka o načinu pružanja javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada i usluga povezanih s javnom uslugom u Gradu Zagrebu (Službeni glasnik Grada Zagreba 2/2018), koja je izglasana 30. siječnja, a stupila na snagu 8. veljače ove godine, ne može se poštovati jer nema odgovarajućih kontejnera u gradu niti Čistoća ima dovoljno vozila za odvoz otpada.

Dakle, prema Odluci će oni koji žive u kućama dobiti kompostere za biootpad, dok će oni koji žive u zgradama mjesečno dobiti četiri vrećice od 30 l za biootpad koji će se potom odlagati u takve kontejnere u svojim zgradama i takav će se otpad odvoziti jednom tjedno. U vrećama od 60 l prikupljat će se plastika i metal, a građani će ih dobivati po dvije svaki mjesec i one će se odvoziti svakih 15 dana, kao i otpadni papir. Miješani komunalni otpad odlagat će se u obične vrećice kao i do sada i u za to predviđene spremnike. Glomazni otpad će se pak odvoziti dvaput godišnje.

Otpad će se i dalje računati prema volumenu spremnika i broju pražnjenja, a ne po proizvedenoj količini, što je i bila glavna ideja i motivacija za građane da odvajaju otpad. Također, Grad Zagreb nije bio zainteresiran ni za mogućnost plaćanja građanima da recikliraju sirovine odvedu u reciklažna dvorišta.

Iako će i dalje biti kazne za one koje ne budu pravilno odvajali otpad, i to u iznosu do 10 000 kuna, usvojen je amandman gradonačelnika Milana Bandića koji je istaknuo da neće biti kazni ako se ne zna tko nije pravilno odvojio otpad u zajednički spremnik višestambenih zgrada. Tako će se kazne početi pisati čim građani dobiju potrebnu infrastrukturu. Isto tako, problem je što će kante za otpad na javnim mjestima biti dostupne bilo kome.

Sustavi odvojenog prikupljanja otpada, s reciklažnim centrima (sortirница, kompostišta, ponovna uporaba) otpad vraćaju u oblik koji se može ponovno iskoristiti i omogućuju kružno gospodarstvo. Međutim, otpad

koji se nije odvojio trebao bi ići u veliki centar za gospodarenje otpadom kakve negiraju uspješni komunalni sustavi, poput Preloga, Čakovca i Krka jer se tada otpad odvađa u manjim količinama.

Grad Zagreb ima sve manje vremena jer je natječaj Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost za sufinanciranje nabave spremnika već počeo i traje do 25. svibnja, sukladno europskoj direktivi koja nalaže da se do 2020. godine mora razvrstavati do 50% otpada. Prema tome, Zagreb najvjerojatnije neće stići javiti se na natječaj i uštedjeti 20 milijuna kuna jer se 26. travnja na sjednici Gradske skupštine nije uspio izglasati Plan gospodarenja otpadom, o čemu će se moći ponovno raspravljati tek nakon tri mjeseca. Osim što će to povećati račune za smeće građanima, imat će i šire posljedice za cijelu zemlju. Ako sve jedinice lokalne samouprave

ne donesu Plan gospodarenja otpadom, koji što bi omogućilo Hrvatskoj ostvariti europske norme u gospodarenju otpada do 2020. godine, plaćat će se dnevni penali i to do 26 000 eura, dok se ne ostvari zadani cilj.

STANJE INFRASTRUKTURE ZA GOSPODARENJE OTPADOM U ZAGREBU

Ukupne količine otpada u Gradu Zagrebu 2016. godine iznosile su 751 358,11 t, od čega je:

- 43,5% komunalni otpad (327 023,2 t)
- 21,8% građevinski otpad (163 664,8 t)
- 34,7% proizvodni otpad (260 680,1 t).

Reciklažna dvorišta u Zagrebu:

- Stenjevec, Gospodska 20
- Jakuševac, Sajmišna cesta bb (kod ulaza na odlagalište otpada)
- Tunel, Kvintićka bb
- Špansko, Dobriše Cesarića 2/A
- Zagorska, Zagorska 3
- Maksimir, Prilesje 1/C
- Dubrava, Osječka 25
- Kajzerica, Žarka Dolinara 5
- Sesvete, Jelkovečka bb
- Klara, Sisačka 10.

Planirane građevine i postrojenja za zbrinjavanje otpada u Zagrebu:

- reciklažna dvorišta Žitnjak i Sesvete
- reciklažna dvorišta za građevni otpad Ostrovac i Kostanjek
- centar za gospodarenje otpadom na lokaciji Resnik
- postrojenje za obradu biootpada Obrešćica

Podijeljeni spremnici za otpad:

a) za miješani komunalni otpad:

- 14 150 spremnika od 1100 l
- 26 335 posuda od 240 l
- 80 671 posuda od 120 l
- 9015 posuda od 80 l

b) za reciklabilni otpad:

- 3033 spremnika za papir
- 2657 spremnika za plastiku
- 346 spremnika za tekstil
- 76 611 posuda za papir u kućanstvima
- 2213 spremnika za staklo
- 2040 posuda-spremnika za biootpad.

Plan podjele spremnika

- 118 135 posuda i 5000 spremnika za biootpad
- 45 000 posuda i 5000 spremnika za otpadni papir
- 1655 spremnika za zelene otoke.

Od toga se 67% (219 183,8 t) predaje na odlagalište Prudinec, odnosno tzv. Jakuševac (miješani komunalni otpad), dok se 33 % (107 435,2 t) predaje na oporabu. Tako svaki dan Čistoća na Jakuševac odveze oko 970 t miješanog komunalnog otpada koji nema nikakvu vrijednost. Do kolovoza 2017. godine u Zagrebu je odvojeno prikupljeno 31 965 t otpada, od čega je prodano samo 11 307 t recikliranog otpada u vrijednosti 5,356 milijuna kuna. Otpad koji se reciklira preuzimaju tvrtke kao što su C.I.O.S. (plastika) i 3K.F (otpadni papir) iz Zagreba i Vetropack iz Huma na Sutli (staklo).

Zagreb trenutačno ima 667 zelenih otoka, 10 fiksnih i pet mobilnih reciklažnih dvorišta, 66 710 spremnika za otpadni papir, 2658 spremnika za plastiku i 2213 spremnika za staklo koji su podijeljeni građanima. Tu su još i 305 vozila (u prosjeku stara 14,5 godina), a očekuje se ih još 107 u vrijednosti od 130 mil. kuna. Iako će dio vozila stići do kraja svibnja ove godine, za ostale se još ne zna točan datum isporuke. U izvješću o poduzetim i budućim aktivnostima za provedbu Uredbe o gospodarenju komunalnim otpadom (NN 50/2017) stoji da je Zagreb do sada nabavio 29 novih kamiona za odvoz otpada i tereta te podijelio 217 071 spremnika za miješani i reciklabilni otpad i isporučio 16 743 kompostera. Uz to, planira se uložiti 243 mil. kuna za unaprjeđenje sustava odvoza otpada. Naime, u planu je nabava 202 200 kanti i posuda u vrijednosti 24 mil. kuna, 174 000 kanti za biootpad i vrećica za otpad u vrijednosti 50 mil. kuna, a tu je i distribucija vrećica za 30 mil. kuna. Također će se nabaviti 44 nova vozila koja bi trebala biti isporučena do kraja svibnja ove godine, a u tijeku su natječaji za još 63 vozila različitih namjena. U tom izvješću stoji i da je Zagreb za sustav za evidenciju spremnika već izdvojio gotovo 30 mil. kuna, baš kao i za pet novih mobilnih reciklažnih dvorišta i za informacijski sustav evidencija gospodarenja otpadom. Uz sve to, treba naglasiti da su građani Zagreba 1. svibnja trebali dobiti cjenik usluga i izjavu o načinu pružanja javne usluge. Kante i spremnici trebali bi pak biti podijeljeni građanima u roku od šest mjeseci.

Prikupljanje glomaznog otpada u Zagrebu u iduće dvije godine izvodit će tvrtka Eko-Flor plus i to za 1,5 mil. kuna. Uz odlagalište Prudinec postoje kompostane Markuševac i Prudinec i postrojenje za reciklažu građevinskog otpada.

ŠTO RADE NADLEŽNI FOND I MINISTARSTVO?

Početkom godine je FZOEU objavio Javni poziv za iskaz interesa za nabavu spremnika za odvojeno prikupljanje otpada. Cilj takve, jedinstvene nabave za cijelu zemlju je ostvarivanje povoljnije cijene s obzirom na količine, a spremnici će se dostaviti svim gradovima i općinama koji se prijave na poziv.

Uz to, natječaj za sufinanciranje odvojenog prikupljanja komunalnog otpada započeo je 6. travnja 2018. godine i traje 45 dana, a procjenjuje se da će vrijednost sredstava iznositi više od 250 mil. kuna.

Također je objavljen Javni poziv za sufinanciranje projekata izgradnje reciklažnih dvorišta za jedinice lokalne samouprave i za tu je namjenu osigurano 144,5 mil. kuna iz Operativnog programa 'Konkurentnost i kohezija', a zbog značajnog interesa Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je osiguralo dodatnih 70 mil. kuna.

U skladu s time, ove će se godine svakako nastaviti aktivnosti na zatvaranjima i sanacijama odlagališta u cijeloj Hrvatskoj, a sve u skladu s namjerama da se u narednom razdoblju uspostavi cjeloviti sustav gospodarenja otpadom. Sve te aktivnosti počivaju na primarnoj selekciji, odnosno omogućavanju odvojenog odlaganja otpada građanima od kućnog praga, a završavaju u centrima za gospodarenje otpadom, pri čemu je cilj da što manje otpada završi u centrima i da ga se što više prethodno oporabi.

PRIJEDLOG PLANA GOSPODARENJA OTPADOM

Najčešće primjedbe zastupnika za predloženi Plan na sjednici Gradske skupštine su bile: neinformiranost, loša komunikacija s građanima i izostanak alternativnih rješenja kojima Plan nije dao prostora. Propali Plan gospodarenja otpadom Grada Zagreba za razdoblje 2018. - 2023., usklađen s Planom gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017. - 2022., namjeravao je postići četiri glavna cilja:

- smanjenje ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada za 5% do 2022. u odnosu na 2015. godinu, tj. za oko 15 500 t (naime, Zagreb je 2016. prosječno proizveo oko 407 kg komunalnog otpada po stanovniku, što je više od hrvatskog, ali manje od prosjeka EU-a od 477 kg po stanovniku)
- odvojeno sakupljanje 40% mase proizvedenog biootpada do 2022. u odnosu na 2015. godinu, što bi iznosilo oko 37 000 t
- izdvajanje 60% korisnih sastojaka i biootpada iz komunalnog otpada do kraja 2022. godine, za što treba uvesti održiv sustav naplate otpadom prema stvarno proizvedenoj količini (neposredno financiranje odvajanja otpada), podići ekološku svijest i zaustaviti 'divlje odlaganje'
- odvojeno prikupljanje 75% nastalog građevnog otpada (taj cilj je postignut još 2016. godine i oko 90% tog otpada reciklira se u postrojenju na Jakuševcu!).

Plan je odredio da će za gospodarenje otpada na području Zagreba trebati uložiti 1,921 milijardu kuna! Najviše bi se trebalo izdvojiti za izgradnju centra za gospodarenjem otpadom (1,125 mlrd. kuna), a zatim za komunalna vozila (300 mil. kuna), za kompostane Markuševac, Jankomir, Prudinec i Obrešćica (160 mil. kuna) i za spremnike u 'sustavu od vrata do vrata' (125 mil. kuna). Također će se izdvojiti 90 mil. kuna za sanaciju 'divljih odlagališta', dok će se za projekt kućnog kompostiranja izdvojiti 25 mil. kuna i za izgradnju reciklažnih dvorišta još 20 mil. kuna.

ILEGALNA ODLAGALIŠTA

U Zagrebu je trenutačno 30 ilegalnih odlagališta (tablica 1). Koliko je situacija zabrinjavajuća, pokazuje podatak da su 2016. godine aplikacijom eRedar izdana 3082 naloga za uklanjanje nepropisno odloženog glomaznog otpada, a Komunalno redarstvo je potrošilo 190 000 kuna za njegovo saniranje. Ipak, velike promjene će se sigurno primijetiti kada će se građanima početi naplaćivati visoke kazne.

▼ Tablica 1
Najveća ilegalna odlagališta otpada u Zagrebu

lokacija	vrste i količine otpada	vlasništvo zemljišta	postupak Komunalnog redarstva	prijedlog mjera zaštite
Miševička ulica, Savica Šanci - uz jezero	3000 m ³ zemlje, šute i raznog drugog otpada	u vlasništvu drugih	u tijeku je upravni postupak prema Javnoj ustanovi 'Maksimir'	betonska prepreka
Kupališni prilaz, Podsused	1000 m ³ zemlje, šute i raznog drugog otpada	Grad Zagreb	nalozi E-redara	ne postoji mogućnost fizičke zapreke
Izvorište Stara Loza - otpad se dovozi iz ulica Savska Opatovina i Velimira Škorpika	1000 m ³ raznog otpada	Grad Zagreb i privatni vlasnici	naloženo uklanjanje otpada	rampom onemogućiti ulaz ili uvesti nadzorne kamere
Ul. Matije Bakića, Gornje Vrapče	1000 m ³ zemlje, šute i raznog drugog otpada	privatno	naloženo uklanjanje otpada više puta i ograđivanje zemljišta, a vlasnik je prekršajno kažnjavao	naređeno ograđivanje zemljišta
Ulica Velimira Škorpika, Jankomir - na odvojk buduću prometnicu	1000 m ³ zemlje, šute i raznog drugog otpada	mješovito: Grad Zagreb i privatni vlasnici u omjeru 98 : 2	nema	postavljanje barijera 'New Jersey'

Kako bi se smanjilo broj ilegalnih odlagališta u Zagrebu, donesene su mjere za sprječavanje nepropisnog odbacivanja otpada i uklanjanje tako odbačenog otpada, a one su:

- postavljanje prepreka (žičane ograde, betonski blokovi i sl.)
- videonadzor
- znak upozorenja o zabrani odbacivanja otpada
- uspostava sustava za zaprimanje obavijesti o nepropisno odbačenom otpadu (prijavnicom na internetskoj stranici Grada Zagreba, telefonom na brojeve objavljene na stranici, u prostorijama gradskog upravnog tijela nadležnog za komunalno redarstvo ili pisano na njegovu adresu)
- uspostava sustava evidentiranja lokacija nepropisno odbačenog otpada
- provedba nadzora područja Grada
- izobrazno-informativne aktivnosti o štetnosti nepropisnog odbacivanja otpada u okoliš. ■

